AH 321

2026Z18539

Antwoord van minister Heinen (Financiën) (ontvangen 8 oktober 2026)

Vraag 1
Heeft u kennisgenomen van het onderzoek 'Evaluaties evalueren' van de Algemene Rekenkamer, waaruit blijkt dat slechts 22 procent van de onderzochte periodieke rapportages voor een aanzienlijk deel van het beleid duidelijk maakt of resultaten tegen zo laag mogelijke kosten zijn bereikt?

Antwoord
Ja. Mijn bestuurlijke reactie is opgenomen in het rapport. Daarin heb ik aangegeven dat ik de conclusies van de Algemene Rekenkamer over de kwaliteit en het gebruik van periodieke rapportages onderschrijf. Ik laat de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE) op dit moment evalueren, met als doel te komen tot concrete verbeteropties. Op basis van die evaluatie bezie ik of en op welke punten de RPE moet worden aangepast. De aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer betrek ik daarbij.

Vraag 2
Welk bedrag aan jaarlijkse rijksuitgaven is gemoeid met beleid waarvan op basis van de beschikbare evaluaties niet aantoonbaar is dat het beoogde effect wordt bereikt?

Antwoord
Ik hecht groot belang aan inzicht in de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid. Dat inzicht is nodig om goede keuzes te kunnen maken over de besteding van publieke middelen. Departementen werken daarom, zoals de RPE voorschrijft, met een Strategische Evaluatie Agenda (SEA). Het streven is dat de SEA's afdekkend zijn, zodat alle beleidsthema's van het Rijk elke 4 – 7 jaar in een Periodieke rapportage worden doorgelicht. De beleidsthema's op de SEA beslaan doorgaans meerdere instrumenten en zijn gericht op meerdere doelen. De vraag of de bijbehorende uitgaven doeltreffend en doelmatig zijn is echter vaak niet met een eenduidig ja of nee te beantwoorden. Beleid kan bijvoorbeeld voor een deel van de doelstellingen effectief zijn, of een evaluatie kan alleen concluderen hoe plausibel het is dat beleid bijdraagt aan de doelstellingen. De beschikbare evaluaties maken het daarom niet mogelijk om het gevraagde bedrag te geven.

Vraag 3
Klopt het dat aan de inkomstenkant 116 fiscale regelingen op een rij zijn gezet en dat bij de Voorjaarsnota 2025 een groslijst van negatief geëvalueerde fiscale regelingen beschikbaar was, terwijl een vergelijkbaar overzicht voor de uitgavenkant ontbreekt? Waarom bestaat dat overzicht daar niet?

Antwoord
Ja, dat klopt. Om de hierboven genoemde redenen is een dergelijke lijst aan de uitgavenkant niet voorhanden. Dat laat onverlet dat ook aan de uitgavenkant overzichten worden gepubliceerd van de uitkomsten van evaluatieonderzoek. Zo zijn in de departementale jaarverslagen overzichten opgenomen van alle evaluatieonderzoeken en Periodieke rapportages die in het kader van de SEA zijn uitgevoerd. Voor Periodieke rapportages worden de conclusies ook kort samengevat.

Om te voorzien in de behoefte aan besparingsmogelijkheden aan de uitgavenkant stelt mijn ministerie de ombuigingslijst op, waarin mogelijke besparingen op beleid rijksbreed in beeld worden gebracht ten behoeve van de politieke besluitvorming.

Vraag 4
Klopt het dat in de begrotingsregels het uitgangspunt geldt dat een negatief geëvalueerde fiscale regeling wordt afgeschaft of aangepast, tenzij handhaving gemotiveerd wordt? Waarom geldt datzelfde uitgangspunt niet voor uitgavenregelingen?

Antwoord
Ja, dat klopt. Voor fiscale regelingen geldt het uitgangspunt dat een negatief geëvalueerde regeling wordt afgeschaft of aangepast, tenzij gemotiveerd wordt besloten de regeling te handhaven.

Voor uitgavenregelingen valt het ontbreken van een dergelijk uitgangspunt te verklaren door het verschil in de budgettaire systematiek tussen de inkomsten- en uitgavenkant. Uitgaven zijn onderdeel van het uitgavenkader en worden jaarlijks door uw Kamer middels de begroting expliciet geautoriseerd. Daarmee is er voor uitgaven een jaarlijks moment waarop de omvang en de inrichting van beleid kunnen worden heroverwogen, waarbij er een prikkel is om niet doelmatige uitgaven te heroverwegen. Fiscale regelingen hebben doorgaans echter niet een dergelijke expliciete autorisatie en niet-beleidsmatige ontwikkelingen lopen simpelweg het saldo in zonder tussenkomst van uw Kamer. Hierdoor is de prikkel tot heroverweging van ondoelmatige regelingen minder aanwezig, wat het uitgangspunt in de begrotingsregels corrigeert.

Vraag 5
Bent u bereid een rijksbreed overzicht te laten opstellen met per subsidie of beleidsuitgave het jaarlijkse budgettaire beslag, de conclusie van de laatste evaluatie over doeltreffendheid en doelmatigheid, en de beleidsmatige consequentie die daaraan is verbonden?

Antwoord
Vakministers sturen sinds enkele jaren rond Verantwoordingsdag opvolgingsbrieven over periodieke rapportages naar uw Kamer, waarin zij ingaan op de conclusies van de evaluatie en de opvolging daarvan, inclusief de besparingsvarianten die in iedere periodieke rapportage worden uitgewerkt.

Momenteel bevat iedere departementale begroting de SEA, waarin is opgenomen welk beleid wanneer wordt geëvalueerd. De Kamer heeft de mogelijkheid om, bijvoorbeeld bij de begrotingsbehandeling, te sturen op hoe beleid wordt geëvalueerd en welke vragen daarbij centraal moeten staan. Op die manier kan het evaluatiestelsel beter aansluiten bij de informatiebehoefte van uw Kamer.

Vraag 6
Kunt u daarbij onderscheid maken tussen uitgaven die negatief zijn geëvalueerd en desondanks ongewijzigd worden voortgezet?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 5.

Vraag 7
Hoeveel en welke uitgavenregelingen zijn de afgelopen vijf jaar negatief geëvalueerd en desondanks ongewijzigd voortgezet?

Antwoord
Ik beschik niet over een telling van het aantal uitgavenregelingen dat in de afgelopen vijf jaar negatief is geëvalueerd en desondanks ongewijzigd is voortgezet en ik zie geen aanleiding om dat wel te gaan doen. Evaluaties aan de uitgavenkant leiden zoals opgemerkt immers zelden tot een eenduidig negatief oordeel over een afzonderlijke regeling. Mocht het gebeuren dat een uitgavenregeling negatief wordt geëvalueerd dan heb ik alle vertrouwen dat deze wordt meegewogen in de financiële besluitvorming.

De opvolgingsbrieven van vakministers geven uw Kamer per beleidsterrein inzicht in wat er met de conclusies van evaluaties gebeurt. Het beeld dat uit deze brieven naar voren komt, is dat beleid naar aanleiding van een evaluatie doorgaans op onderdelen wordt bijgesteld, maar niet dat de evaluatie aanleiding geeft het beleid als geheel te beëindigen. Ik zal de opvolging daarom blijven volgen en moedig uw Kamer aan hetzelfde te doen.

Vraag 8
Bent u bereid het uitgangspunt van ‘afschaffen of aanpassen tenzij gemotiveerd

anders wordt besloten', bij de eerstvolgende herziening van de begrotingsregels ook aan de uitgavenkant op te nemen?

Antwoord
Het is de verantwoordelijkheid van het kabinet om publieke middelen zo goed mogelijk te besteden. Daarbij hoort een evaluatiestelsel dat leidt tot bruikbare informatie over het bijstellen of beëindigen van beleid. In de kabinetsreactie op de evaluatie van de RPE ga ik daarom in op de vraag hoe het stelsel kan worden versterkt, zodat de inspanningen om beleid te evalueren zoveel mogelijk resulteren in informatie op basis waarvan de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid kan worden verbeterd.

Vraag 9
Kunt u deze vragen afzonderlijk van elkaar beantwoorden?

Antwoord
Ja.